

Ναρκωτικά και ακυρωτικός έλεγχος

Έρευνα στις αποφάσεις των ποινικών Τμημάτων του Αρείου Πάγου για τα έτη 2001-2005*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΣΜΑΤΟΥ, Δικηγόρου, ΔΝ, Ειδικού Επιστήμονα Νομικής ΔΠΘ

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας αποτελεί η καταγραφή, η παρουσίαση και η αξιολόγηση όλων των αποφάσεων που εξέδωσαν τα ποινικά Τμήματα του Ακυρωτικού μας δικαστηρίου κατά την πενταετία 2001-2005 σε σχέση με εγκλήματα του Ν 1729/1987 «Καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις». Στο πλαίσιο αυτό ειδικότερα: α) παρατίθενται τα στοιχεία του συνόλου των αποφάσεων του Αρείου Πάγου ετών 2001-2005 (ανά έτος και συγκεκριμένα), με αναφορές στο έγκλημα/ποινική διάταξη και στο αποτέλεσμα της αναίρεσης, β) ερευνώνται οι αναρτητικοί λόγοι που προτάθηκαν και έγιναν δεκτοί από το Ακυρωτικό, ενώ τέλος γ) επιχειρείται η διερεύνηση της επίδρασης του είδους του εγκλήματος και των ειδικών χαρακτηριστικών του στην ακυρωτική κρίση.

The object of this publication is to present and evaluate all the Supreme Court decisions during the years 2001-2005 concerning the offences against L. 1729/1987 (drug legislation): In this context the author: a) gives the data of all the decisions of the years 2001-2005 with special reference to the crime, the penal disposition and the effect of the appeal, b) searches the motives of appeal proposed and accepted by the Court, c) tries to investigate the influence of the nature of the crime and its particular characteristics to the decision.

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις - Υπόθεση εργασίας

Είναι γνωστό ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ποινικών υποθέσεων που εισάγονται προς εκδίκαση σε βαθμό κακουργήματος στα δικαστήρια της χώρας αφορούν σε εγκλήματα του νόμου περί ναρκωτικών. Παράλληλα οι κρατούμενοι για έγκλημα του νόμου περί ναρκωτικών αποτελούν το 60% περίπου του σωφρονιστικού πληθυσμού. Είναι λοιπόν σαφές ότι ο έλεγχος της ορθής ερμηνείας και εφαρμογής των προβλέψεων του νόμου περί ναρκωτικών, στον οποίο προβαίνει ο Άρειος Πάγος (ως ανώτατο -ακυρωτικό- δικαστήριο της χώρας), επηρεάζει άμεσα τη λειτουργία του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης¹.

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας αποτελεί η καταγραφή, η παρουσίαση και η αξιολόγηση όλων των αποφάσεων που εξέδωσαν τα ποινικά Τμήματα του Ακυρωτικού μας δικαστηρίου κατά την πενταετία 2001-2005 σε σχέση με εγκλήματα του νόμου περί ναρκωτικών, του Ν 1729/1987 «Καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις»². Η

εν λόγω έρευνα περιλαμβάνει τόσο την ποσοτική καταγραφή των στοιχείων που προκύπτουν, όσο και την ποιοτική μελέτη και ανάλυση των περιπτώσεων του δείγματος. Στο πλαίσιο αυτό επιχειρείται η παρουσίαση και αξιολόγηση (ανά έτος και συνολικά) του αποτελέσματος της αναρτητικής κρίσης σε σχέση με το είδος του εγκλήματος και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του. Με άλλα λόγια με την παρούσα έρευνα επιχειρείται:

α) αφενός η στατιστική προσέγγιση και απεικόνιση της αναρτητικής κρίσης των υποθέσεων που αφορούν στα εγκλήματα του νόμου περί ναρκωτικών κατά την πενταετία 2001-2005 και

β) αφετέρου η ανίχνευση στοιχείων, κριτηρίων και παραγόντων που ανάγονται στην ουσία της υπόθεσης, όπου η συχνή κατά τα παραπάνω συνδυαστική εμφάνισή τους (στατιστικά) θεμελιώνει την επίδρασή τους στην αναρτητική κρίση.

Όπως είναι γνωστό, ο ακυρωτικός έλεγχος που ασκείται από τον Άρειο Πάγο αφορά στις νομικές πλημμέλειες της προσβαλλόμενης απόφασης. Άλλωστε πάγια σημειώνεται από το Ακυρωτικό μας ότι η προβολή αναρτητικών λόγων που αφορούν στην ουσία της υπόθεσης και με τους οποίους πλήττεται «η περί την εκτίμηση

* Επεξεργασμένη μορφή εισήγησης στα πλαίσια του Τιμητικού Συνεδρίου για τον Καθηγητή κ. Ι. Φαρσεδάκη. Προδημοσίευση συμβολής στον Τιμητικό Τόμο για τον Καθηγητή κ. Ι. Φαρσεδάκη.

1. Πρβλ. Καϊάφα-Γκμπάντι Μ., σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Μαργαρίτη Λ., Ποινικό δίκαιο και Άρειος Πάγος, Κριτική θεώρηση πρόσφατης νομολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008, σελ. 1-3.
2. Πλέον με την κύρωση του Ν 3459/2006 «Κώδικας Νόμων Ναρκωτικών», κωδικοποιήθηκαν όλες οι διατάξεις του Ν 1729/1987, καθώς και όλων των σχετικών νομοθετημάτων που αφορούν στα ναρκωτικά, βλ. ανάλυση των σχετικών διατάξεων σε Παύλου Σ., Ναρκωτικά, Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα των ποινικών διατάξεων του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά, γ' έκδοση, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2008, Παρασκευόπουλο Ν./Κοσμότο Κ., Ναρκωτικά. Ποινικές και δικονομικές διατάξεις του Ν 3459/2006, β' έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2006, Κοτσαλή Λ./Μαργαρίτη

Μ./Φαρσεδάκη Ι., Ναρκωτικά, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007. Βλ. επίσης υπό το καθεστώς του Ν 1729/1987, Παρασκευόπουλο Ν./Κοσμότο Κ., Ναρκωτικά. Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 1729/1987, όπως ισχύει, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005, Παρασκευόπουλο Ν., Η καταστολή της διάδοσης των ναρκωτικών στην Ελλάδα, εκδ. Σάκκουλα, β' έκδοση, Θεσσαλονίκη 2004, Παύλου Σ., Ναρκωτικά, Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα του Ν 1729/1987, β' έκδοση, εκδ. Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2002, Ανδρέου Φ., Ναρκωτικά. Κείμενο-Ερμηνεία-Νομολογία-Σχόλια-Υπερασπιστικοί λόγοι-Υποδείγματα δικογράφων, γ' έκδοση, Λάρισα 2002, Φαρσεδάκη Ι./Συλίο Γ., Ναρκωτικά. Νομική και εγκληματολογική διάσταση στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Θεωρία-Νομολογία-Υποδείγματα, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, Σταθέα Γ., Ερμηνεία του νέου νόμου περί ναρκωτικών (Ν 1729/1987, 2161/1993). Ιστορική εξέλιξη-Θεωρητική έρευνα-Νομολογική πρακτική, Αθήνα 1993.

των αποδείξεων και τα πράγματα αναίρετικώς ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου και του δικαστικού συμβουλίου» απορρίπτονται ως απαράδεκτοι³. Κατά την πάγια θέση του Αρείου Πάγου οι αναίρετικοί λόγοι προβλέπονται περιοριστικά στη διάταξη του άρθρου 510 ΚΠΔ⁴. Μάλιστα η εν λόγω θέση είναι απόλυτη, σε σημείο που φτάνει να θεωρεί και τους λόγους που απορρέουν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ως «μη προβλεπόμενους στους περιοριστικά αναφερόμενους στη διάταξη του άρθρου 510 ΚΠΔ, άρα και μη παραδεκτούς»⁵. Είναι λοιπόν σαφές ότι η ενδεχόμενη ανίχνευση στοιχείων, κριτηρίων και παραγόντων που ανάγονται στην ουσία της υπόθεσης είναι δυνατόν να ματαιώνει τον αναίρετικό/ακυρωτικό χαρακτήρα του ανωτάτου δικαστηρίου της χώρας.

II. Γενικά στοιχεία

Αρχικά θα πρέπει να σημειώσουμε ότι κατά τα έτη 2001-2005 εκδόθηκαν από τα ποινικά Τμήματα (Ε' και ΣΤ') του Αρείου Πάγου⁶ εκατόν ενενήντα μία (191) αποφάσεις που αφορούσαν σε υποθέσεις του νόμου περί ναρκωτικών, οι οποίες αποτελούν και το δείγμα της έρευνας. Παράλληλα εκδόθηκε και μία απόφαση της Ολομέλειας⁷, η οποία έκρινε σε υπόθεση που αφορούσε στο Ν 1729/1987 ζήτημα δεδικασμένου αλλοδαπής ποινικής απόφασης.

3. Βλ. ενδεικτικά τις πρόσφατες ΑΠ 266/2007, ΑΠ 371/2007, ΑΠ 403/2007, ΑΠ 123/2007, ΑΠ 1615/2005.

4. Άρθρο 510 ΚΠΔ: «Ως λόγοι για να αναιρεθεί η απόφαση μπορεί να προταθούν μόνο: Α) η απόλυτη ακυρότητα που συνέβη κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο (άρθρο 171), Β) η σχετική ακυρότητα που συνέβη κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο (άρθρο 170 παρ. 1) και δεν καλύφθηκε σύμφωνα με τα άρθρα 173 και 174, καθώς και η έλλειψη ακρόασης κατά το άρθρο 170 παρ. 2, Γ) η παράβαση των διατάξεων για τη δημοσιότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, Δ) η έλλειψη από την απόφαση της ειδικής αιτιολογίας που επιβάλλει το Σύνταγμα, Ε) η εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης, ΣΤ) η παραβίαση του δεδικασμένου (άρθρο 57), Ζ) η καθ' ύλην αναρμοδιότητα του δικαστηρίου που δίκασε, Η) η υπέρβαση εξουσίας. Υπέρβαση εξουσίας υπάρχει όταν το δικαστήριο άσκησε δικαιοδοσία που δεν του δίνει ο νόμος και ιδίως όταν: α) το δικαστήριο αποφάσισε για υπόθεση που δεν υπάγεται στη δικαιοδοσία του, β) έλυσε προκαταρκτικό ζήτημα που υπάγεται σύμφωνα με ρητή διάταξη του νόμου στην αποκλειστική δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, γ) έκρινε για την πολιτική αγωγή παραβαίνοντας αυτά που ορίζουν τα άρθρα 65 παρ. 1 και 66 παρ. 1, δ) καταδίκασε για έγκλημα για το οποίο δεν υποβλήθηκε η απαιτούμενη αίτηση ή έγκληση (άρθρα 41 και 46) ή για το οποίο δε δόθηκε η άδεια δίωξης (άρθρο 54) ή για το οποίο δεν έχει ρητά επιτραπεί η έκδοση (άρθρο 438)».

5. Βλ. σχετικά ΑΠ 951/2006, ΑΠ 1572/2004 ΠΛογ 2004, 1968, ΑΠ 1266/2004 ΠΛογ 2004, 1565, ΑΠ 2050/2003 ΠΛογ 2003, 2284. Για τον λόγο αυτό η χώρα μας έχει καταδικαστεί από το ΕΔΔΑ, βλ. σχετικά την από 22.2.2007 απόφαση του ΕΔΔΑ, «Υπόθεση Perlala κατά Ελλάδας», αρ. προσφυγής 17721/2004, η οποία αφορούσε στην παραπάνω ΑΠ 2050/2003 και έκρινε ότι παραβιάστηκε το άρθρο 6 παρ. 1 και 3 της ΕΣΔΑ.

6. Από το έτος 2006 ιδρύθηκε και λειτουργεί και το Ζ' (ποινικό) Τμήμα του Αρείου Πάγου, με το άρθρο 1 περ. 1 του ΠΔ 224/2006 (ΦΕΚ Α' 225/18.10.2006).

7. ΑΠ ΟΛ 7/2002 ΠοινΔικ 2002, 1203.

Το παραπάνω δείγμα θα πρέπει να επισημανθεί ότι αφορά μόνο στις υποθέσεις που κρίθηκαν επί της βασιμότητας των αναίρετικών λόγων που προτάθηκαν, συνεπώς στις 191 ερευνητές αποφάσεις δεν συμπεριλαμβάνονται αποφάσεις που εισήχθησαν στο Συμβούλιο του Αρείου Πάγου και έκριναν ως απαράδεκτο το ένδικο μέσο της αναίρεσης (κατά τη διάταξη του άρθρου 476 του ΚΠΔ) ή έκριναν ως ανυποστήρικτη την ασκηθείσα αναίρεση (κατά τη διάταξη του άρθρου 514 του ΚΠΔ) ή ανέβαλαν τη συζήτηση της υπόθεσης (κατά τη διάταξη του άρθρου 349 του ΚΠΔ).

Η κατανομή των σχετικών με το νόμο περί ναρκωτικών αποφάσεων που εκδόθηκαν για την πενταετία 2001-2005 και ασχολήθηκαν με την ουσία των αναίρετικών λόγων ανά έτος, παρουσιάζεται στον Πίνακα 1 και είναι η ακόλουθη:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΤΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΤΟ Ν 1729/1987
2005	55
2004	40
2003	35
2002	35
2001	26
ΣΥΝΟΛΟ	191

Είναι σαφές από τα στοιχεία του Πίνακα 1 ότι παρουσιάζεται σταδιακά από το 2001 έως το 2005 αυξητική τάση των αποφάσεων του νόμου περί ναρκωτικών για τις οποίες ασκείται αναίρεση, η οποία φτάνει στον υπερδιπλασιασμό των αποφάσεων που εκδόθηκαν από το 2001 (26) έως το 2005 (55). Η παραπάνω αύξηση των αποφάσεων του Αρείου Πάγου σχετικά με τα εγκλήματα του νόμου περί ναρκωτικών είναι πάντως ανάλογη της συνολικής αύξησης των αποφάσεων που εξέδωσαν τα ποινικά Τμήματα του Αρείου Πάγου, σε συνδυασμό με την αύξηση των υποθέσεων στα δικαστήρια της ουσίας για τα ίδια εγκλήματα.

Να σημειωθεί επίσης ότι εκτός από μία απόφαση⁸ για την οποία ασκήθηκε αναίρεση από τον Εισαγγελέα, όλες οι υπόλοιπες εκδόθηκαν μετά από άσκηση του ενδίκου μέσου της αναίρεσης από τον κατηγορούμενο⁹.

8. ΑΠ 918/2004 ΠοινΧρ 2005, 426, η οποία έκανε δεκτό τον αναίρετικό λόγο περί εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής των διατάξεων 5, 13 Ν 1729/1987 και 102 παρ. 1β' ΠΚ, συνιστάμενο στο ότι το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε ότι η ιδιότητα του κατηγορουμένου ως τοξικομανούς έχει πλημμεληματικό χαρακτήρα και ως εκ τούτου δεν διέταξε την άρση της αναστολής εκτέλεσης ποινής του κατηγορουμένου.

9. Βλ. και τα στοιχεία της έρευνας σε Ν. Παπανικολάου/Ν. Κουράκη, Έρευνα για την αναίρεση των ποινικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου, ΠΛογ 2004, 2507, όπου για την τριετία 1999-2000 παρατηρείται ποσοστό 95% όπου η αναίρεση ασκήθηκε από τον κατηγορούμενο και 5% όπου η αναίρεση ασκήθηκε από τον Εισαγγελέα.

III. Το είδος του εγκλήματος

Όπως είναι γνωστό ο Ν 1729/1987 περιλαμβάνει δύο βασικές κατηγορίες εγκληματικών πράξεων: **α)** κακουρηματικές πράξεις διακίνησης ναρκωτικών είτε στην απλή μορφή τους (άρθρα 5 και 7 του Ν 1729/1987¹⁰) είτε με τις επιβαρυντικές περιπτώσεις (άρθρα 6 και 8 του Ν 1729/1987¹¹) και **β)** πράξεις κατοχής/προμήθειας/χρήσης μικροποσότητας για ιδία αποκλειστική χρήση (άρθρο 12 του Ν 1729/1987¹²). Να σημειωθεί επίσης ότι ο νομοθέτης συνδέει την εξάρτηση του κατηγορουμένου με τη μείωση της ποινικής ευθύνης του λόγω της μείωσης του καταλογισμού του και για τον λόγο αυτό προβλέπει ειδική και αυτοτελή διάταξη (άρθρο 13 Ν 1729/1987¹³) με ιδιότυπο (μειωμένο) κυρωτικό πεδίο για όλα τα εγκλήματα (διακίνησης και χρήσης) που τελεί εξαρ-

χαρακτήρα εγκλήματα, όπως η τέλεση πράξεων διακίνησης από αμέλεια (άρθρο 11 του Ν 1729/1987¹⁴), η οδήγηση μεταφορικού μέσου υπό επήρεια ναρκωτικών (άρθρο 10 του Ν 1729/1987¹⁵) και η πρόκληση και διαφήμιση ναρκωτικών σε τρίτους (άρθρο 9 του Ν 1729/1987¹⁶). Τέλος διάταξη άμεσης συνέφειας με το Ν 1729/1987 αποτελεί αυτή του άρθρου 21 του Ν 2331/1995¹⁷ για την «ειδική μεταχείριση των εξαρτημένων δραστών». Ο Πίνακας 2 που ακολουθεί εμφανίζει τις υποθέσεις περί ναρκωτικών (συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου 21 του Ν 2331/1995) που κρίθηκαν επί της ουσίας από τα ποινικά Τμήματα του Αρείου Πάγου για τα έτη 2001-2005 με ειδική αναφορά του εγκλήματος που αφορούσε η κάθε υπόθεση. Ειδικότερα:

ΕΤΟΣ	ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ Ν 1729/1987 και άρθρου 21 Ν 2331/1995							ΣΥΝΟΛΟ
	Άρθρο 5 Ν 1729/1987	Άρθρο 8 Ν 1729/1987	Άρθρο 12 Ν 1729/1987	Άρθρο 13 Ν 1729/1987	Άρθρο 21 Ν 2331/1995	Άρθρο 7 Ν 1729/1987	Άρθρο 8 ΠΚ	
2005	27	22	6	0	0	0	0	55
2004	18	5	12	3	2	0	0	40
2003	21	5	6	2	1	0	0	35
2002	14	12	4	3	1	0	1 ¹⁸	35
2001	14	7	4	0	0	1	0	26
ΣΥΝΟΛΟ	94	51	32	8	4	1	1	191

Είναι εμφανές από τα στοιχεία που παρατέθηκαν προηγουμένως ότι το 80% του δείγματος αφορούσαν αποφάσεις με αντικείμενο κακουρηματικές πράξεις διακίνησης ναρκωτικών είτε στην απλή μορφή τους (94/190) είτε με τις επιβαρυντικές περιπτώσεις (51/190), ενώ οι αποφάσεις με αντικείμενο πράξεις κατοχής/προμήθειας/χρήσης μικροποσότητας για ιδία αποκλειστική χρήση ανέρχονται στο 17% (32/190). Επίσης υπάρχουν οκτώ (8) περιπτώσεις που αφορούν εξαρτημένους κατηγορουμένους, τέσσερις (4) περιπτώσεις του δείγματος που αφορούν στην εφαρμογή του άρθρου 21 του Ν 2331/1995, καθώς και μία (1) περίπτωση που αφορά στο έγκλημα της κατάχρησης ιδιότητας γιατρού από αμέλεια.

IV. Το αποτέλεσμα του αναιρετικού ελέγχου

Ως προς την έκβαση των αναιρέσεων που έκριναν τα ποινικά Τμήματα του Αρείου Πάγου σε σχέση με το Ν 1729/1987 ανά έτος εμφανίζονται στον Πίνακα 3 τα παρακάτω αποτελέσματα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΙΔΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΕΤΟΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ					ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2004	2003	2002	2001	
ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ (επί αναιρέσεως κατηγορουμένου)	3	2	2	0	3	10
ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ (επί αναιρέσεως Εισαγγελέα)	0	1	0	0	0	1
ΔΕΚΤΗ/ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟ	0	0	0	1	0	1
ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ	44	30	27	31	21	153
ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ/ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ	1	0	0	1	0	2
ΔΕΚΤΗ ΕΝ ΜΕΡΕΙ	7	7	6	2	2	24
ΣΥΝΟΛΟ	55	40	35	35	26	191

τημένος. Περαιτέρω προβλέπονται και κάποια πλημμεληματικού

10. Ήδη του άρθρου 20 του Ν 3459/2006.

11. Ήδη των άρθρων 21 και 23 του Ν 3459/2006.

12. Ήδη του άρθρου 30 του Ν 3459/2006.

13. Ήδη άρθρο 30 Ν 3459/2006.

14. Ήδη του άρθρου 26 του Ν 3459/2006.

15. Ήδη του άρθρου 25 του Ν 3459/2006.

16. Ήδη του άρθρου 24 του Ν 3459/2006.

17. Ήδη του άρθρου 31 του Ν 3459/2006.

18. Χωρίς να συμπεριλαμβάνεται η ΑΠ ΟΛ 7/2002.

Είναι σαφές από τα στοιχεία του παραπάνω Πίνακα ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αποφάσεων του Αρείου Πάγου (80%) απορρίπτει την αίτηση αναίρεσης του κατηγορουμένου, ενώ μόνο δέκα (10)¹⁹ από τις 191 αποφάσεις της πενταετίας κάνουν (εν όλω) δεκτή την αναίρεση του κατηγορουμένου και παραπέμπουν την υπόθεση για νέα κρίση (σε καμία απόφαση το έτος 2002). Περισσότερες, ωστόσο λίγες στο γενικό σύνολο, είναι και οι αποφάσεις που κάνουν εν μέρει δεκτή την αίτηση αναίρεσεως

(24/191), ως προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην ποινή (και όχι στην κρίση για την ενοχή). Τέλος πλήρη επιτυχία (1/1) εμφανίζει η αίτηση αναίρεσεως που ασκήθηκε από τον εισαγγελέα.

Ο Πίνακας 4 που ακολουθεί εμφανίζει το αποτέλεσμα των αποφάσεων του δείγματος με ειδική αναφορά του εγκλήματος που αφορούσε η κάθε υπόθεση. Ειδικότερα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΑΠΟΦΑΣΗ	ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ Ν 1729/1987 και άρθρου 21 Ν 2331/1995							ΣΥΝΟΛΟ
	Άρθρο 5 Ν 1729/1987	Άρθρο 8 Ν 1729/1987	Άρθρο 12 Ν 1729/1987	Άρθρο 21 Ν 2331/1995	Άρθρο 13 Ν 1729/1987	Άρθρο 7 Ν 1729/1987	Άρθρο 8 ΠΚ	
ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ (επί αναίρεσεως κατηγορουμένου)	6	1 ²⁰	2	1	0	0	0	10
ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ (επί αναίρεσεως Εισαγγελέα)	0	0	0	0	1	0	0	1
ΔΕΚΤΗ/ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟ	0	0	0	0		0	1	1
ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ	78	42	24	1	7	1	0	153
ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ/ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ	0	0	2	0	0	0	0	2
ΔΕΚΤΗ ΕΝ ΜΕΡΕΙ	10	7	7	0	0	0	0	24
ΣΥΝΟΛΟ	94	51	32	4	8	1	1	191

Από τα στοιχεία του Πίνακα 4 προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των αποφάσεων που κάνουν εν όλω δεκτή την αναίρεση και παραπέμπουν την υπόθεση για νέα κρίση, αφορά στα βασικά εγκλήματα διακίνησης του άρθρου 5 Ν 1729/1987 (και μία -για τον έναν από τους δύο συγκατηγορουμένους- για την επιβαρυντική περίπτωση του άρθρου 8 Ν 1729/1987), ενώ αντίστοιχα οι αποφάσεις που κάνουν εν μέρει δεκτή την αίτηση αναίρεσεως

αφορούν στις επιβαρυντικές περιστάσεις των εγκλημάτων διακίνησης του άρθρου 8 Ν 1729/1987.

Επίσης στη μία (1) από τις συνολικά τρεις (3) υποθέσεις του δείγματος που αφορούσαν στην υποχρεωτική αναβολή της δίκης κατά το άρθρο 21 του Ν 2331/1995 (η οποία δεν χορηγήθηκε από την προσβαλλόμενη απόφαση) έγινε δεκτή η αναίρεση του κατηγορουμένου.

19. ΑΠ 344/2001 ΠΛογ 2001, 469 = ΠοινΧρ 2001, 1080, ΑΠ 1710/2001 ΠΛογ 2001, 2311, ΑΠ 1865/2001 ΠοινΔικ 2002, 237 (περίλ.), ΑΠ 729/2003 ΠΛογ 2003, 745 = ΠοινΧρ 2004, 149 (περίλ.), ΑΠ 1408/2003 ΠοινΧρ 2004, 351 = ΠΛογ 2003, 1557, ΑΠ 33/2004 ΠΛογ 2004, 51 = ΝοΒ 2004, 1271, ΑΠ 265/2004 ΠΛογ 2004, 315, ΑΠ 1000/2005 ΠοινΔικ 2005, 1357, ΑΠ 1616/2005 ΠοινΔικ 2006, 370 (περίλ.), ΑΠ 2274/2005 ΠοινΔικ 2006, 161.

20. Πρόκειται για την ΑΠ 1000/2005, η οποία αφορά συνεκδίκαση δύο αναίρεσεων συγκατηγορουμένων, όπου για τον μεν πρώτο η αναίρεση γίνεται δεκτή και για το δεύτερο απορρίπτεται.

Σε ό,τι αφορά τέλος στους καταδικασθέντες-εξαρτημένους παρατηρείται ότι απορρίφθηκε²¹ σε όλες τις περιπτώσεις το ένδικο μέσο της αναίρεσης που άσκησαν. Αντίστοιχα η μόνη αναίρεση εισαγγελέα που ασκήθηκε και έγινε δεκτή αφορούσε στο ότι εσφαλμένα το δικαστήριο της ουσίας δέχθηκε ότι η ιδιότητα του κατηγορουμένου ως τοξικομανούς έχει πλημμεληματικό χαρακτήρα και ως εκ τούτου δεν διέταξε την άρση αναστολής της εκτέλεσης της ποινής του κατηγορουμένου.²²

V. Παρουσίαση των ανααιρετικών λόγων και των αποφάσεων του Αρείου Πάγου που έκαναν εν όλω ή εν μέρει δεκτές τις αιτήσεις αναίρεσης των κατηγορουμένων

A. Για τις δέκα (10) αποφάσεις του Αρείου Πάγου που έκαναν εν όλω δεκτή την αναίρεση του κατηγορουμένου και παρέπεμψαν την υπόθεση για νέα κρίση επί της ενοχής του κατηγορουμένου μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

α) επτά (7)²³ από αυτές αναιρούν, καθώς έκριναν ότι δεν αιτιολογείται επαρκώς και εμπεριστατωμένα η απόφαση του δικαστηρίου (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ'), ενώ σε τρεις (3)²⁴ από αυτές τις επτά (7) παρατηρείται εντελώς τυπική αιτιολογία με ολική αναφορά στο σκεπτικό σε περιστατικά που περιγράφονται στο διατακτικό,

β) μία (1)²⁵ αναίρει για υπέρβαση εξουσίας, καθώς δεν χορηγήθηκε αναβολή επί αιτήματος του άρθρου 21 Ν 2331/1995 με την αιτιολογία ότι δεν θεωρείται η συμμετοχή σε θεραπευτικό πρόγραμμα σημαντικό αίτιο αναβολής και απέρριψε την έφεση ως ανυποστήρικτη,

γ) μία (1)²⁶ αναίρει, καθώς έκρινε ότι έλαβε χώρα απόλυτη ακυρότητα (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α' ΚΠΔ), καθώς αποτελεί ανεπίτρεπτη μεταβολή της κατηγορίας η καταδίκη για συγκομιδή, ενώ ασκήθηκε ποινική δίωξη για καλλιέργεια,

δ) μία (1)²⁷ αναίρει, καθώς έκρινε ότι έλαβε χώρα απόλυτη ακυρότητα (άρθρα 510 παρ. 1 στοιχ. Α' και 138 παρ. 2 ΚΠΔ) σε συνδυασμό με έλλειψη ειδικής και εμπεριστατωμένης αιτιολογίας (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Δ'), λόγω μη αναφοράς της προσβαλλομένης απόφασης για διορισμό διερμηνέα εκτός του πίνακα των διερμηνέων και χωρίς σχετική πρόταση του εισαγγελέα.

B. Για τις εικοσιτέσσερις (24) αποφάσεις του Αρείου Πάγου που έκαναν δεκτή εν μέρει την αναίρεση του κατηγορουμένου και παρέπεμψαν την υπόθεση για νέα κρίση επί της ενοχής του κατηγορουμένου μπορούμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

α) επτά (7) αναιρούν εν μέρει, καθώς δεν αιτιολογείται η απόφαση του δικαστηρίου για τη μη χορήγηση ελαφρυντικής περίπτωσης και την απόρριψη σχετικού αυτοτελούς ισχυρισμού του κατηγορουμένου²⁸,

β) τέσσερις (4) αναιρούν εν μέρει, καθώς δεν αιτιολογείται η απόφαση του δικαστηρίου σχετικά με την επιβαρυντική περίπτωση που δέχθηκε,

γ) τρεις (3) αναιρούν εν μέρει και παραπέμπουν μόνο για το σχηματισμό συνολικής ποινής,

δ) τρεις (3) αναιρούν εν μέρει, καθώς δεν αιτιολογείται η απόφαση του δικαστηρίου για αναγνώριση ισχυρισμού του κατηγορουμένου περί συμπτωματικής χρήσης κατ' άρθρο 12 παρ. 2 Ν 1729/1987,

ε) δύο (2) αναιρούν, καθώς δεν αιτιολογείται η απόφαση του δικαστηρίου για αναγνώριση της ιδιότητας του εξαρτημένου στον κατηγορούμενο,

στ) οι δύο (2) αναιρούν εν μέρει ως προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στο μέτρο ασφαλείας ή στην παρεπόμενη ποινή που επιβλήθηκαν,

ζ) μία (1) αναίρει εν μέρει ως προς το σκέλος της απόφασης που αφορά στην άρση της αναστολής,

η) μία (1) αναίρει εν μέρει ως προς ένα από τα εγκλήματα που περιλαμβάνει η απόφαση,

θ) μία (1) αναίρει εν μέρει, καθώς δεν αναφέρεται το σχετικό άρθρο του ποινικού νόμου που προβλέπει την πράξη²⁹.

VI. Το είδος της ναρκωτικής ουσίας

Στη συνέχεια -στον Πίνακα 5 που ακολουθεί- παρουσιάζεται το σύνολο των αποφάσεων του δείγματος σε σχέση με το είδος της ναρκωτικής ουσίας που αφορούσαν οι προσβαλλόμενες αποφάσεις του δείγματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΕΙΔΟΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΟΥ	ΕΤΟΣ (αποφάσεις)					ΣΥΝΟΛΟ
	2005	2004	2003	2002	2001	
ΧΑΣΙΣ	22	21	17	19	14	93
ΗΡΩΪΝΗ	17	6	6	8	4	41
ΚΟΚΑΪΝΗ	3	2	3	1	1	10
ΧΑΠΙΑ	0	2	0	3	0	5
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΝΑΡΚ. ΟΥΣΙΩΝ	7	5	2	2	1	17
ΔΕΝΤΡΑΚΑΝΝΑΒΗΣ	4	1	3	1	2	11
ΣΥΝΤΑΓΕΣ	0	0	0	0	1	1
ΑΓΝΩΣΤΟ	2	3	4	2	3	14
ΣΥΝΟΛΟ	55	40	35	35	26	191

21. Βλ. σχετικά τις ΑΠ 755/2004, ΑΠ 759/2004, ΑΠ 546/2003, ΑΠ 969/2003, ΑΠ 926/2002, ΑΠ 1779/2002 και ΑΠ 2259/2002.

22. Βλ. σχετικά την ΑΠ 918/2004 ΠοινΧρ 2005, 426.

23. ΑΠ 344/2001 ΠΛογ 2001, 469 = ΠοινΧρ 2001, 1080, ΑΠ 1710/2001 ΠΛογ 2001, 2311, ΑΠ 1865/2001 ΠοινΔικ 2002, 237 (περίλ.), ΑΠ 729/2003 ΠΛογ 2003, 745 = ΠοινΧρ 2004, 149 (περίλ.), ΑΠ 265/2004 ΠΛογ 2004, 315, ΑΠ 1616/2005 ΠοινΔικ 2006, 370 (περίλ.), ΑΠ 2274/2005 ΠοινΔικ 2006, 161.

24. ΑΠ 1865/2001, ΑΠ 1616/2005, ΑΠ 2274/2005.

25. ΑΠ 1408/2003 ΠοινΧρ 2004, 351 = ΠΛογ 2003, 1557.

26. ΑΠ 33/2004 ΠΛογ 2004, 51 = ΝοΒ 2004, 1271.

27. ΑΠ 1000/2005 ΠοινΔικ 2005, 1357.

28. Να σημειωθεί ότι ουσιαστική συρρίκνωση της λειτουργίας των αυτοτελών ισχυρισμών στην πράξη αποτελεί η πρόσφατη θέση της νομολογίας, σύμφωνα με την οποία «μόνη η προβολή γραπτώς αυτοτελούς ισχυρισμού, χωρίς την προφορική του ανάπτυξη, προβάλλεται απαραδέκτως κατά παράβαση της αρχής της προφορικότητας και αμεσότητας της διαδικασίας», βλ. σχετικά ΑΠ Ολ 2/2005 ΠοινΔικ 2005, 656 = ΠοινΧρ 2005, 783. Για το θέμα βλ. *Μαργαρίτη Λ.*, σε Καϊάφα-Γκμπάντι Μ./Μαργαρίτη Λ., Ποινικό δίκαιο και Άρειος Πάγος, Κριτική θεώρηση πρόσφατης νομολογίας, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008, σελ. 85 επ.

29. Να σημειωθεί ότι ο σχετικός ανααιρετικός λόγος που προβλεπόταν στο άρθρο 510 παρ. 1 περ. Η' ΚΠΔ «η μη παράθεση στην απόφαση του σχετικού άρθρου του ποινικού νόμου» καταργήθηκε με το άρθρο 50 Ν 3160/2003.

Αρχικά ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι αποφάσεις του Ακυρωτικού μας περιλαμβάνουν στο σκεπτικό τους στη συντριπτική τους πλειοψηφία (174/191) το είδος (και πολλές φορές το βάρος) των ναρκωτικών ουσιών που αναφέρεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, όπως αναφέρεται είτε στο σκεπτικό είτε στο διατακτικό της προσβαλλόμενης απόφασης. Άλλωστε η παραπάνω ιδιαιτερότητα και αναλυτική αναφορά μας προκάλεσε το ενδιαφέρον για την ερευνητική προσέγγιση της εν λόγω θεματικής.

Σε σχέση λοιπόν με το είδος των ναρκωτικών ουσιών που αφορούν οι υποθέσεις του δείγματος, παρατηρούμε ότι πάνω από

τις μισές περίπου αφορούν ινδική κάνναβη (92/174, καθώς και δέντρα κάνναβης 11/174). Από τις υπόλοιπες ναρκωτικές ουσίες συναντάμε την ηρωίνη σε ποσοστό περίπου 20% του δείγματος (41/174), συνδυασμό ναρκωτικών ουσιών (17/174), την κοκαΐνη (10/174) και τα χάπια (5/174).

Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει το σύνολο των αποφάσεων του δείγματος ανά έτος, είδος ναρκωτικής ουσίας και σε σχέση με το αποτέλεσμα της ασκηθείσας αναίρεσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΕΙΔΟΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΟΥ	2005			2004			2003			2002			2001		
	ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ/ ΜΕΡΙΚΑ	ΑΠΟΡΡΙ- ΠΤΕΙ		ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ/ ΜΕΡΙΚΑ	ΑΠΟΡΡΙ- ΠΤΕΙ		ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ/ ΜΕΡΙΚΑ	ΑΠΟΡΡΙ- ΠΤΕΙ		ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ/ ΜΕΡΙΚΑ	ΑΠΟΡΡΙ- ΠΤΕΙ		ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ/ ΜΕΡΙΚΑ	ΑΠΟΡΡΙ- ΠΤΕΙ	
ΧΑΣΙΣ	2	2	18	1	3	16	0	4	13	0	2	16	3	1	10
ΗΡΩΙΝΗ	0	5	12	0	0	6	0	0	6	0	0	8	0	0	4
ΚΟΚΑΪΝΗ	0	0	3	0	0	2	0	1	2	0	0	1	0	0	1
ΧΑΠΙΑ	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	2	0	0	0
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	0	1	6	0	3	2	0	0	2	0	0	2	0	0	1
ΔΕΝΤΡΑ	0	0	4	1	0	0	0	1	2	1	0	1	0	0	2
N 2331/1995- ΕΞΑΡΤΗΣΗ	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
ΑΓΝΩΣΤΟ	1	0	1	0	0	3	0	1	2	0	0	2	0	1	2
ΣΥΝΤΑΓΕΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1

Από τα στοιχεία του Πίνακα 6 μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι σε σχέση με το είδος της ναρκωτικής ουσίας που έκρινε η προσβαλλόμενη απόφαση και το αποτέλεσμα του αναίρετικού ελέγχου, προκύπτουν τα εξής:

A. Από τις δέκα (10) αποφάσεις που αναιρέθηκαν εν όλω και παραπέμφθηκαν για νέα κρίση επί της ενοχής στην πενταετία 2001-2005 το είδος του ναρκωτικού που είχε κρίνει η προσβαλλόμενη απόφαση ήταν μόνο η ινδική κάνναβη (σε 8 περιπτώσεις).

Επίσης υπήρξε και μια αναίρετική απόφαση που αφορούσε στο άρθρο 21 του Ν 2331/1995.

Τέλος σε μια απόφαση δεν γίνεται καμία αναφορά για το είδος του ναρκωτικού.

B. Από τις είκοσι επτά (27) αποφάσεις που αναιρέθηκαν εν μέρει και παραπέμφθηκαν για νέα κρίση επί της ποινής στην πενταετία 2001-2005 το είδος του ναρκωτικού που είχε κρίνει η προσβαλλόμενη απόφαση ήταν:

- α) η ινδική κάνναβη (σε 13 περιπτώσεις),
- β) η ηρωίνη (σε 5 περιπτώσεις μόνο το έτος 2005),
- γ) η κοκαΐνη (σε 1 περίπτωση το έτος 2003),
- δ) τα χάπια (σε 2 περιπτώσεις, τα έτη 2002 και 2004) και
- ε) συνδυασμός ναρκωτικών ουσιών (σε 4 περιπτώσεις, τα έτη 2004 και 2005).

Να σημειωθεί ότι σε δύο αποφάσεις δεν γίνεται καμία αναφορά για το είδος του ναρκωτικού.

VII. Πρώτα συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα που μπορούν να εξαχθούν από τα αποτελέσματα της έρευνας που παρουσιάσαμε παραπάνω μπορούν να κωδικοποιηθούν στα εξής σημεία:

α) Οι υποθέσεις ναρκωτικών που εισάγονται για αναίρετικό έλεγχο αποτελούν περίπου το 1-3%³⁰ του συνόλου των υποθέσεων που εκδικάζονται κάθε έτος από τα ποινικά Τμήματα του Αρείου Πάγου, ενώ παρουσιάζεται συνεχής αυξητική τάση υποθέσεων ανά έτος. Το ποσοστό αυτό εμφανίζεται εξαιρετικά μικρό σε σχέση με τον μεγάλο αριθμό των υποθέσεων που εκδικάζονται από τα δικαστήρια της ουσίας.

β) Οι περιπτώσεις καταδικασθέντων ως εξαρτημένων που άσκησαν το ένδικο μέσο της αναίρεσης εμφανίζονται εξαιρετικά ελάχιστα. Η παρατήρηση συνδέεται προφανώς με το κόστος που έχει για τον κατηγορούμενο η προσφυγή του στο Ακυρωτικό δικαστήριο, αλλά και με την αργή απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στη χώρα μας, η οποία (σε συνδυασμό με το πλαίσιο ποινής που

30. Πρβλ. και Παπανικολάου Ν./Κουράκη Ν., Έρευνα για την αναίρεση των ποινικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου, ΠΛογ 2004, 2503.

διαμορφώνεται για τον εξαρτημένο διακινητή κατά το άρθρο 13 παρ. 4 του Ν 1729/1987) στερεί πολλές φορές στον κατηγορούμενο την πρόσβαση ακόμα και στον δεύτερο βαθμό δικαιοδοσίας³¹.

γ) Εμφανίζεται εξαιρετικά μικρό ποσοστό αναιρούμενων αποφάσεων επί αναιρέσεων που άσκησαν οι κατηγορούμενοι, μικρότερο του 5% (10/191) στις περιπτώσεις όπου αναιρείται εν όλω η απόφαση και μικρότερο του 15% (24/191)³² στις περιπτώσεις όπου αναιρείται εν μέρει η απόφαση (βλ. παρακάτω με δείγμα άλλων υποθέσεων).

δ) Ενδιαφέρουσα και αξιοσημείωτη ποιοτική παρατήρηση αποτελεί ότι στη συντριπτική τους πλειοψηφία (5/6) οι αποφάσεις που αναιρούνται εν όλω (και παραπέμπονται στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη/ακυρωθείσα απόφαση για νέα κρίση) αφορούν μόνο καταδικαστικές αποφάσεις των οποίων οι κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν στη βασική μορφή (χωρίς τη συνδρομή επιβαρυντικών περιστάσεων) των εγκλημάτων διακίνησης ινδικής κάνναβης (χασίς).

ε) Επίσης το 1/3 των υποθέσεων που αφορά στη διάταξη του άρθρου 21 του Ν 2331/1995 κάνουν δεκτή την αναίρεση και παραπέμπονται στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη/ακυρωθείσα απόφαση για νέα κρίση. Οι αποφάσεις αυτές αφορούν στην αιτιολογία του δικαστηρίου επί αιτήματος της δίκης κατηγορουμένου για ναρκωτικά, ο οποίος παρακολουθεί ειδικό πρόγραμμα απεξάρτησης ή συντήρησης.

στ) Σχεδόν στην ολότητά τους οι αποφάσεις που αναιρούνται εν μέρει αφορούν σε καταδικαστικές αποφάσεις, όπου οι κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν με τις επιβαρυντικές περιστάσεις του νόμου περί ναρκωτικών (άρθρο 8 Ν 1729/1987 και συνακόλουθα η ποινή που τους επιβλήθηκε ήταν ισόβια κάθειρξη) και ο αναιρετικός λόγος που ευδοκίμησε αφορούσε όχι στην ενοχή, αλλά στην ποινή (όπως λ.χ. την μη αναγνώριση ελαφρυντικών περιστάσεων).

VIII. Συγκριτικά στοιχεία με άλλα εγκλήματα

Στη συνέχεια παρουσιάζεται το σύνολο των αποφάσεων των ποινικών Τμημάτων του Αρείου Πάγου για την πενταετία 2001-2005 που αφορούν πέραν των εγκλημάτων σχετικών με τα ναρκωτικά, τα εγκλήματα της ανθρωποκτονίας από πρόθεση (άρθρο 299 ΠΚ), αγορανομικά αδικήματα και μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών, σε σχέση με το αποτέλεσμα του αναιρετικού ελέγχου. Η επιλογή αυτή των εγκλημάτων έλαβε χώρα, καθώς αναζητήθηκαν περιπτώσεις τόσο ιδιαίτερα σοβαρών κακουργημάτων (από άποψη απαξίας και ποινικής κύρωσης) όσο και ελαφρών

πλημμελημάτων προκειμένου να μετρηθεί και να αξιολογηθεί η επίδραση του είδους του εγκλήματος στην αναιρετική κρίση. Να σημειωθεί ότι και στην περίπτωση αυτή ερευνηθηκαν μόνο αποφάσεις σε υποθέσεις που κρίθηκαν επί της βασιμότητας των αναιρετικών λόγων που προτάθηκαν, συνεπώς δεν συμπεριλαμβάνονται αποφάσεις που έκριναν ως απαράδεκτο το ένδικο μέσο της αναιρέσης ή έκριναν ως ανυποστήρικτη την ασκηθείσα αναίρεση ή ανέβαλλαν τη συζήτηση της υπόθεσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

ΕΤΟΣ	ΑΠΟΦΑΣΗ	ΕΙΔΟΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ			
		ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ	ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ	ΑΓΟΡΑΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ	ΠΑΡ. Α.Ν. ΓΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
2005	ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ	3	0	3	10
	ΔΕΚΤΗ ΜΕΡΙΚΑ	7	1	1	0
	ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ	45	17	2	5
2004	ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ	2	0	5	8
	ΔΕΚΤΗ ΜΕΡΙΚΑ	7	0	1	0
	ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ	30	6	5	1
2003	ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ	3	1	5	9
	ΔΕΚΤΗ ΜΕΡΙΚΑ	6	0	0	1
	ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ	27	7	1	3
2002	ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ	0	0	5	1
	ΔΕΚΤΗ ΜΕΡΙΚΑ	2	0	0	0
	ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ	32	6	3	0
2001	ΔΕΚΤΗ ΟΛΙΚΑ	3	0	6	13
	ΔΕΚΤΗ ΜΕΡΙΚΑ	2	1	0	0
	ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ	21	4	1	1
ΣΥΝΟΛΟ		191	43	38	53

Όπως εύκολα μπορεί να διακρίνει κανείς παρατηρείται σε μεγάλη συχνότητα η ευδοκίμηση των αναιρετικών λόγων στα ήσσονος σημασίας εγκλήματα και μάλιστα με μεγάλα ποσοστά σε όλα τα ερευνώμενα έτη και αντίστοιχα η απόρριψη της αναιρέσης στις ερευνώμενες περιπτώσεις σοβαρών κακουργημάτων. Είναι ενδεικτικό ότι στην ερευνώμενη πενταετία μόνο μία αναίρεση για ανθρωποκτονία από πρόθεση γίνεται ολικά δεκτή και μία μερική δεκτή (επί συνόλου 43), ενώ στις αγορανομικές παραβάσεις μόνο οι 12 από τις 38 συνολικά αποφάσεις του Αρείου Πάγου απορρίπτουν την αναίρεση (ενώ οι 24 από τις 38 αποφάσεις κάνουν ολικά δεκτή την ασκηθείσα αναίρεση) και στην μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών οι απορριπτικές κρίσεις αφορούν στις 10 από τις 53 συνολικά περιπτώσεις (ενώ οι 42 από τις 53 αποφάσεις κάνουν ολικά δεκτή την ασκηθείσα αναίρεση).

31. Δεδομένης της συχνής επιβολής προσωρινής κράτησης και της μη χορήγησης αναστελλούσας δύναμης στην έφεση, είναι συχνό το φαινόμενο καταδικασθέντες (σε πρώτο βαθμό) να έχουν ήδη απολυθεί υπ' όρον κατά τις διατάξεις των άρθρων 105 επ. ΠΚ πριν ακόμα δικασθεί η υπόθεσή τους σε δεύτερο βαθμό. Τότε η έφεσή τους απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη ή ως απαράδεκτη (λόγω παραίτησης από το ένδικο μέσο).

32. Να σημειωθεί ότι ενεργό ρόλο στο αποτέλεσμα αυτό διαδραμάτισε η κατάργηση του αναιρετικού λόγου της «μη παράθεσης του άρθρου του ποινικού νόμου», κατά τη διάταξη του άρθρου 510 παρ. 1 στοιχ. Η' ΚΠΔ, με το Ν 3160/2003, αλλά και η συνολική ερμηνευτική προσέγγιση της αποδοχής της αναιρέσης επί τη βάση όχι του παραδεκτού, αλλά της βασιμότητας του αναιρετικού λόγου. Πρβλ. και σχετικές επισημάνσεις από Παπανικολάου Ν./Κουράκη Ν., Έρευνα για την αναίρεση των ποινικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου, ΠΛογ 2004, 2500.

Χωρίς να υποτιμάται το γεγονός ότι για τα παραπάνω εγκλήματα που ερευνήθηκαν τα δικαστήρια που εξέδωσαν τις προσβαλλόμενες αποφάσεις αποτελούνται μεν για τα κακουργήματα από έμπειρους εφέτες, ενώ για τα πλημμελήματα από πρωτοδίκες (ή και παρέδρους), διακρίνεται αισθητή διαφοροποίηση που φαίνεται να έχει σχέση με το είδος και την εν γένει απαξία της πράξης που τελέστηκε³³.

ΙΧ. Τελικές σκέψεις

Τα εγκλήματα σχετικά με τα ναρκωτικά περιλαμβάνονται (μαζί με την τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα) στους βασικούς στόχους καταπολέμησης σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, με κύρια χαρακτηριστικά τη συντονισμένη δράση αφενός σε επίπεδο κοινής³⁴ και ολοένα αυστηρότερης νομοθεσίας που αφορά στους δράστες εγκλημάτων διακίνησης ναρκωτικών σε όλα τα επίπεδα (απειλή και έκτιση της ποινής³⁵) και αφετέρου στον τομέα δικαστικής³⁶ και αστυνομικής συνεργασίας³⁷.

33. Πρβλ. και τα στοιχεία που παρατίθενται από *Παπανικολάου Ν./Κουράκη Ν.*, Έρευνα για την αναιρέση των ποινικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου, ΠΛογ 2004, 2500, όπου για την τριετία 1999-2002 καταγράφεται διπλάσιο περίπου ποσοστό επιτυχίας των αναιρέσεων που αφορούν σε πλημμελήματα έναντι των κακουργημάτων.

34. Βλ. σχετικά την Απόφαση-Πλαίσιο 2004/757/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2004, «για τη θέσπιση ελάχιστων διατάξεων σχετικά με τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εγκλημάτων και τις ποινές που ισχύουν στον τομέα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών», ΕΕ L 335 της 11.11.2004 σελ. 0008 – 0011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0757:EL:HT ML>. Πρβλ. τον πρόσφατο Ν 3727/2008 (ΦΕΚ Α' 257/18.12.2008), με το Β' Κεφάλαιο του οποίου εναρμονίζεται η ελληνική νομοθεσία στην παραπάνω Απόφαση-Πλαίσιο.

35. Πρβλ. σχετικά το άρθρο 21Α του Ν 1729/1987 (ήδη άρθρο 40 του Ν 3459/2006), το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 1 του Ν 2943/2001. Για το θέμα βλ. σχετικά *Παύλου Σ.*, Ναρκωτικά, Δογματικά και ερμηνευτικά προβλήματα των ποινικών διατάξεων του Κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά, (γ' έκδοση) Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα 2008, σελ. 241 επ., *Παρασκευόπουλο Ν.* σε Παρασκευόπουλο Ν./Κοσμάτου Κ., Ναρκωτικά, Β' έκδοση, σελ. 221 επ., *Μαργαρίτη Λ.*, Ναρκωτικά. Απόλυση με όρο. Δογματικές επισημόσεις. Νομολογιακές καταγραφές, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2002, *Παύλου Σ.*, Το ειδικό καθεστώς υπ' όρον απολύσεως και εν γένει εκτίσεως των ποινών για ναρκωτικά του άρθρου 19 Α Ν 1729/1987 (Ν 2943/2001), ΠοινΧρ 2001, 1065 επ., *Παπαχαράλαμπος Χ.*, Ναρκωτικά, πρόληψη και επανένταξη. Οι νεότερες νομοθετικές εξελίξεις, ΠοινΔικ 2003, 1373 επ., *Αλεξιάδη Σ.*, Νομοθετικά ολισθήματα. Με αφορμή το Ν 2943/2001 «Έκτιση ποινών εμπόρων ναρκωτικών κ.λπ.», ΠοινΔικ 2001, 1282 επ.

36. Πρβλ. τους Ν 3251/2004 (ΦΕΚ Α' 127) «Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, τροποποίηση του Ν 2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις και άλλες διατάξεις», Ν 2928/2001 (ΦΕΚ Α' 141) «Τροποποίηση διατάξεων του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και άλλες διατάξεις για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις εγκληματικών οργανώσεων», Ν 2331/1995 (ΦΕΚ Α' 173) «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις - Ολομέλεια Αρείου Πάγου - Διαιτησίες και άλλες διατάξεις».

37. Βλ. σχετικά μεταξύ των άλλων τους πρόσφατους Ν 3744/2009 (ΦΕΚ Α' 25/13.2.2009) «Κύρωση της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών τους αφ' ενός, και της Δημοκρατίας της Αλβανίας αφ' ετέρου, μετά του Πρωτοκόλλου Διόρθωσης αυτής», Ν 3641/2008 (ΦΕΚ Α' 23/14.2.2008) «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Αραβικής

Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική αύξηση (άνω των 1.000 ετησίως) των κρατουμένων στα ελληνικά σωφρονιστικά καταστήματα, ως απόρροια της αυστηροποίησης της δικαστικής κρίσης³⁸. Παράλληλα πάνω από το μισό του σωφρονιστικού πληθυσμού στα ελληνικά καταστήματα κράτησης έχει καταδικαστεί για έγκλημα του νόμου περί ναρκωτικών³⁹, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία από το 1/3 των συνολικά προσωρινά κρατουμένων κατηγορείται για έγκλημα του νόμου περί ναρκωτικών⁴⁰.

Η κατά τα παραπάνω αυστηροποίηση της δικαστικής κρίσης φαίνεται να αντανakλάται και σε επίπεδο ακυρωτικού ελέγχου, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατέθηκαν. Με δεδομένο ότι ο ακυρωτικός έλεγχος των ποινικών αποφάσεων προφανώς δεν αφορά στην ουσία της υπόθεσης (είδος εγκλήματος, περιστάσεις τέλεσης κ.λπ.), αλλά αποκλειστικά στην παραβίαση της διάταξης του άρθρου 510 ΚΠΔ και των λόγων που περιοριστικά αναφέρονται σε αυτή, παρατηρούμε ότι στην προκειμένη περίπτωση η ακυρωτική κρίση φαίνεται να επηρεάζεται ή να λαμβάνει υπόψη της στοιχεία της ουσίας της υπόθεσης. Με άλλα λόγια η απαξία της πράξης που τέλεσε ο κατηγορούμενος φαίνεται να επιδρά ανεπίτρεπτα στην ακυρωτική κρίση. Η παραπάνω διαπίστωση μας οδηγεί σε ένα σχήμα «απάτης της ετικέτας», με την έννοια ότι πίσω από τον ακυρωτικό έλεγχο κρύβεται ένα τριτοβάθμιο δικαστήριο ουσίας με χαρακτηριστικό γνώρισμα τη σκοπιμότητα έναντι της νομιμότητας.

Δημοκρατίας της Αιγύπτου για την αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των Τελωνειακών τους Διοικήσεων», Ν 3571/2007 «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Πακιστάν περί συνεργασίας στην καταπολέμηση του εγκλήματος, ιδιαίτερα της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος», Ν 3269/2004 «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Σλοβενίας περί συνεργασίας στην καταπολέμηση του εγκλήματος, ιδιαίτερα της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος», Ν 3158/2003, «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ουκρανίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, του οργανωμένου εγκλήματος και άλλων μορφών εγκληματικότητας».

38. Πρβλ. τα στοιχεία της Στατιστικής της Ποινικής Δικαιοσύνης, όπου από το έτος 1998 έως το 2004 προκύπτει ότι οι επιβληθείσες ποινές κάθειρξης έχουν αυξηθεί κατ' έτος κατά 50% περίπου (από 304 το 1998 σε 449 το 2004), βλ. σχετικά την ιστοσελίδα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας http://www.statistics.gr/gr_tables/S807_SJU_2_TB_AN_98_04_3_Y.pdf. Πάντως σε έρευνα του ΕΚΚΕ, *Η Δασκαλάκη/Α. Ανδρίτσου/Π. Παπαδοπούλου/Π. Πανπά/Ι. Περαντζάκη/Δ. Τσαμπαρλή*, Απονομή της ποινικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα, εκδ. ΕΚΚΕ, Αθήνα 1983, προκύπτει ότι ο μέσος όρος των ποινών που επιβλήθηκαν επί κακουργημάτων ήταν 2,7 έτη.

39. Ο αριθμός των κρατουμένων που κατηγορούνται ή έχουν καταδικαστεί για έγκλημα του νόμου περί ναρκωτικών ξεπερνά το 60% (από τα γνωστά στοιχεία του 2006 οι 4.439, δηλαδή το 63%, επί συνόλου 7.045 των καταδίκων, όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου. http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/prisons_and_alternatives/statistics_space_i/List_Space_I.asp#TopOfPage).

40. Πρβλ. τα σχετικά στοιχεία στην ιστοσελίδα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας http://www.statistics.gr/gr_tables/S807_SJU_3_TB_06_G1A_Y.pdf